

PERSOANELE CU NEVOI SPECIALE – PROMOTORI AI OPINIEI PUBLICE ȘI AI IMAGINII POZITIVE

Maria TONU

Catedra Asistență Socială

The article describes the lifestyle of disabled persons in different social contexts.

The author emphasize role of NGOs, media and other sources that help to stimulate social activism and change the social status.

În focusarea opiniei publice asupra problemelor provocate de impactul handicapului o contribuție incontestabilă au personalitățile remarcabile, marcate de destin, precum: F.Roosevelt (SUA); W.S. Maugham și S.Hawking (Marea Britanie); Henric de Toulouse-Lautrec (Franța); E.Krog (Danemarca); S.Poortman (Olanda); K.Konkkola (Finlanda); S.Lagerlof (Suedia); A.Zupan (Slovenia); V.Stoica (Romania); A.Maresiev și M.Kurilko-Riumim (Rusia); Terry Fox (Canada), precum și copăământenii noștri: V.Tonu (doctor in medicină), A.Țațco (deputat în Parlamentul Republicii Moldova), N.Buga (lingvist, jurist și lider de ONG), O.Cibotaru (lider de ONG din s. Drochi, raionul Drochia) ș.a. Un loc aparte în domeniul analizat îi revine M.Grețu-Livițchi, doctor habilitat, care, prin activitățile științifice și sociale, a configurat stereotipul că omul cu dizabilități este doar *invalid*, adică inapt, fiind membru egal al societății, făuritor de valori [1].

Experiența internațională și autohtonă demonstrează că persoanele cu nevoi speciale (handicap, dizabilități) pot participa la procesele sociale, în cazul când dispun de condițiile favorabile de conviețuire și comunicare, sunt informate și pot să-și exprime opiniile.

Deseori, mecanismele de protecție sunt elaborate ori aplicate în urma acțiunilor de *lobby* promovate de către grupurile de presiune ale persoanelor cu handicap. La 17 iunie 2010, spre exemplu, din inițiativa Centrului de Asistență Juridică pentru Persoane cu Dizabilități din republică (președinte Meșter Vitalie), un grup de persoane cu nevoi speciale a organizat un marș pentru a înainta Parlamentului lista cu 6579 semnături ale persoanelor cu handicap, colectate în cadrul a 62 de ONG-uri în sprijinul ratificării Convenției ONU privind Drepturile Persoanelor cu Dizabilități, adoptată la 13.12.2006, semnată de Republica Moldova la 30.03.2007 [2]. Odată cu ratificarea de către Republica Moldova a acestui document, la 09.07.2010, este firesc ca politicile sociale pentru persoanele cu handicap să corespundă standardelor internaționale. În acest scop, de către Ministerul Muncii, Protecției Sociale și Familiei a fost elaborată „Strategia de incluziune socială a persoanelor cu dizabilități (2010-2013)”, care are menirea să reducă deformările sociale provocate de impactul cadrului legislativ autohton depășit.

În perioada 1992-2011 am efectuat un studiu sociologic axat pe aportul persoanelor cu nevoi speciale la configurarea destinului propriu, privind atitudinea și responsabilitățile vizavi de menirea individului în contextul social. Metoda aplicată în cadrul studiului nostru reprezintă *biografii comprehensive* (experiența de viață a persoanelor vizate), datorită cărora am surprins fenomenele caracteristice persoanelor cu handicap în procesul de integrare socială. Scopul includerii biografiilor sociale în studiu este de a demonstra pe exemple concrete, cunoscute de publicul larg, atitudini și poziții active de viață, mobilitate socială în ascendență și impactul asupra proceselor sociale. Biografiile acestor personalități sunt „o oglindă a vieții sociale arătând ceea ce este acceptat de colectivitățile umane, modele de gândire, simțire și comportament recunoscute într-un moment dat al evoluției societății; (auto)biografiile sociale înlesnesc atât cunoașterea particularului, cât și a generalului” [3]. În metodologia cercetărilor sociologice biografiile sociale ocupă un loc valoros. Printre cercetătorii remarcabili ai biografiei sociale sunt: W.I. Thomas, F.Znanięcki, H.T. Abel, J.Chalasinski, C.Buhler, O.Lewis, M.Kohli, F.Ferrarotti, H.S. Becker.

A fost utilizată analiza comparativă a modului de viață al persoanelor cu handicap în țările Europei de Vest, în Republica Moldova și în Canada, care a elucidat comportamente umane și sociale relaționale specifice societăților din care provin și a oferit posibilitatea de a contura prognoza socială, caracteristică etapei de tranziție la economia de piață a societății moldovenești.

Reieșind din situația reală constatată la nivelul observației în contextul comunităților persoanelor dezavantajate social pe bază de sănătate din Occident, autorul fiind implicat în procesul de protecție și integrare socială a persoanelor cu handicap din Republica Moldova, am construit o viziune proprie care comportă „o schimbare a condițiilor de desfășurare a proceselor sociale studiate” [4].

În scopul diseminării experienței de viață a persoanelor cu handicap din Occident, la inițiativa Asociației Bolnavilor de Miopatie (ABM) – lider de ONG regretatul Vitalie Tonu – a fost tradusă cartea *Zâmbește din nou! Istoria vieții lui E.Krog* (traducere din engleză de Lilian Corețchi) [5]. Cartea a fost editată la Chișinău în 2001 cu suportul financiar al Asociației ACASĂ și distribuită gratuit la toate bibliotecile publice din țară și persoanelor cu handicap, ONG-urilor din domeniu. Lansarea cărții a avut loc în cadrul unei conferințe video Moldova – Danemarca. Cititorii din Moldova au avut posibilitatea să discute direct cu Evald Krog, eroul cărții. Cartea a avut un impact colosal asupra persoanelor cu nevoi speciale din Republica Moldova. Ecoul cel mai rezonabil a fost din partea Olguei Cârnaț, meșter popular din Chișinău, care, sub influența cărții, și-a învins handicapul locomotor și a început să se deplaseze de sine stătător.

Alt exemplu de familiarizare a persoanelor cu nevoi speciale din Republica Moldova cu modelele pozitive din Occident a fost și deplasarea a 3 persoane dependente de scaunul cu roțile și a însoțitorilor lor în Finlanda, unde au cunoscut realitatea creată de Kalle Konkola, persoană cu handicap, lider de ONG, membru al Parlamentului Finlandei în 1983-1987. Deplasarea a fost organizată de Asociația Bolnavilor de Miopatie, sponsorizată de Fundația Soros-Moldova [6].

În **concluzie** remarcăm:

- ✓ rezultatele empirice ale studiului demonstrează că în Republica Moldova se conturează o mișcare socială decizională în rândurile persoanelor cu nevoi speciale în elaborarea și promovarea modelului social care prevede ajustarea mediului (acces, politici sociale compensatorii etc.);
- ✓ politica socială coerentă pentru persoanele cu nevoi speciale, având la temelie cadrul legal național și internațional, este loială și benefică direct proporțional cu gradul de implicare și promovare a valorilor din partea acestui grup social;
- ✓ în baza principiilor șanselor și oportunităților egale, în contextul dezvoltării durabile a societății, elaborarea și implementarea politicii sociale eficiente pentru persoanele în dificultate pe bază de sănătate comportă toleranță, mobilizare, coerență, coeziune, solidaritate, activism și poate fi promovată cu participarea activă a acestor persoane care cunosc spectrul problemelor din interior și înaintează cererea adecvată; a ONG-urilor, fiindcă posedă modele eficiente de diagnoză a necesităților beneficiarilor și participă nemijlocit la diminuarea impactului handicapului; a instituțiilor statale care sunt obligate să contribuie la ameliorarea situației persoanelor cu dizabilități.

Referințe:

1. Robu A. Maricica din Elveția (despre M.Grețu-Livițchi). - Chișinău: SRL, 2009.
2. <http://www.advocacy.md> (accesat la 25.01.2011)
3. Chelcea S. Metodologia cercetării sociologice. Metode cantitative și calitative. - București: Editura Economică, 2001, p.494.
4. Miftode V. Metodologia sociologică. - Galați: Porto-Franco, 1995, p.184.
5. *Zâmbește din nou! Istoria vieții lui E.Krog*. - Chișinău: ACASĂ, 2001.
6. http://en.wikipedia.org/wiki/Kalle_Konkola

Prezentat la 25.03.2011